

- (5) Mari néni egy kosár tojást vitt eladni a piacra. Az első vevő megvette a tojások negyed részét és még három darabot. A második vevő megvette a maradék tojások harmadrészét és még két darabot. A harmadik vevő megvette a maradék tojások felét és még egy darabot. Az utolsó vevő a megmaradt 21 tojást vette meg.
Hány tojást vitt Mari néni a piacra?
50 — 14 — 3 — 16,67
- (6) Egy embernek legfeljebb 250 000 hajszála van. Legalább hány olyan ember él egy kétmillió lakosú városban, akiknek pontosan ugyanannyi hajszála van?
20 — 12 — 5 — 4
- (7) Az egyik napközis csoportba érdekes véletlen következtében csak kétféle haj-, illetve szemszínű gyerek jár. Mindegyik gyerek haja szőke vagy fekete, s mindegyikük szeme színe kék vagy szürke. A felsorolt haj-, illetve szemszínnek valóban elő is fordulnak.
Egy játékhoz két olyan gyereket keresünk, akiknek a hajszíne és a szemszíne is különböző. Biztosan találunk-e ilyen gyereket?

Meggyőződésem, hogy az egész tanévben tartó folyamatos iskolai feladatmegoldó versenyek szervezésével járó többletfeladatok vállalkozásának is szerepe van abban, hogy rendszeresen találkozhatunk iskolánk tanulóival nevével a Középiskolai Matematikai Lapok pontversenyének, az Élet és Tudomány „Gondolkodás iskolája” évenként megrendezett versenyének, a TIT Budapesti és Pest megyei Matematikai Szakosztálya feladatmegoldó versenyének eredményhirdetésein. Nyilván e tény motiváló hatása is fontos, bár a helyezéssel fontosabb a problémafejtés mint tevékenység fejlesztő hatása, és az a tény, hogy a tanuló tehetsége megmutatkozott. A tehetség ilyen, közvetlen környezettől független elismerése a későbbi tehetséggondozás miatt is fontos, mert az igényesebb középiskolák felfigyelnek a Kömal-ban, a „Gondolkodás iskolájá”-ban ki-
tűntekre.

POTONYECZ EMESE
Kazincbarcika

Komplex könyvtári foglalkozás 4. osztályosok számára

A FOGLALKOZÁS VÁZLATA

Téma: Várak és lovagok
(A középkori ember élete)

Feladatok:

- a) *nevelési:* hazaszeretetre nevelés
tisztelet a múlt hősei iránt
- b) *oktatási:* ismerje hazájának, szülőföldjének fontosabb várait
olvasóvá nevelés

Módszerek:

- a) *nevelési:* példa, dicséret, jutalmazás
- b) *oktatási:* beszélgetés, magyarázat, szemléltetés

A foglalkozáson használt eszközök:

Képek: páncél, öltözetek, térkép, időszak

Diák: várak, várkastélyok (diavetítő, epidiaszkóp)

A foglalkozáson eljátszott „eszközök” megemlézése.

Sisakok, dárdák. A „Pók” c. játék. Gyurma.

A foglalkozáshoz felhasznált irodalom:

Regelő magyar várak, Toldi-trilógia, A kultúra világa, Szülőföldünk Észak-Magyarország, Várak, várkastélyok, várhelyek Magyarországon. A koppányi aga testamentuma, Páncélos lovagok, Vártúrák kalauza, Kis magyar címertan.

A gyerekek a foglalkozáson csoportokat alakítva „U” alakban helyezkednek el.

Előzetes feladatok:

a) Séta a sárospataki várhoz. A főbb részek megtekintése. Figyelemfelhívás: A Vörös-toronyra, a várudvarra, a kastélyrésze (a kilátásra).

b) A „Boldogkővár” tündérei c. jelenet betanítása 13 gyermeknek.

Motiváció:

— Hallgassátok meg ezt a dalt! Figyeljétek meg és gondolkozzatok: Ki énekelhette és mikor?

„Gyöngyöm, ékem nincs már nékem,

semmi kincsem földön, égen.

Míg életem kezemben tartom,

mint a kardom, mint a kardom.”

(közös éneklés furulyakisérettel)

1. — Hol énekelhették ezt a dalt? (az asztalon egy papírvár)

(Segítséggül néhány diát is bemutathatunk, melyek várakat ábrázolnak)

— Hol láttatok már ilyen és ezekhez hasonló várakat?

(Néhány gyermek élményének meghallgatása)

A mai foglalkozáson: várakkal, a várak életével fogunk foglalkozni.

2. — A táblán Borsod megye térképét láthatjátok. Ki tudna említeni olyan várat, amely megyénkben található? Jelöljük be ezeket a térképen is kis várak felragasztásával!

— A legtöbbet természetesen Sárospatak váráról kell tudnunk.

Ki, mit tud róla?

Ki építette, kik laktak benne? stb.

— A sárospataki várról, annak lakóiról nagyon sok könyvet ismerünk. Az egyik közülük, amelyből idézni szeretnénk: „Kis Gábor: Várak, várkastélyok, várhelyek Magyarországon.”

Hallgassátok meg, hogy miről tudósít ez a könyv! (részlet)

„A vár keletkezésének pontos idejét nem ismerjük, de minden bizonnyal a tatárjárást követően az 1250-es évek után kezdték el építeni. Mint minden várnál, itt is először a lakótornyot emelték fel, amely a ma látható Vörös-torony helyén állt. A ma látható sárospataki vár Vörös-tornya 1534 előtt épült Perényi Péter elgondolása alapján.”

(Az ismertetés közben diákat mutatunk be a várról.)

3. — Megnéztük azt, hogy megyénkben hol találhatóak várak. Van egy fontos tulajdonságuk a váraknak, az, hogy mikor épültek. Jelöljük be a falon látható időszakon!

(a várat ragasztással illeszthetjük a helyére)

— Biztosan hallottatok már arról, hogy a várnak az építése egy nagy királyunk nevéhez fűződik. Ahhoz, hogy megtudjátok vagy sejtsetek, ki is ő, hallgassátok meg egy kis jelenetet.

4. Boldogkővár tündérei

(A jelenet Kiss Béni Abaúji mondák c. gyűjtéséből készült. A mondát a Szülőföldem Észak-Magyarország c. könyvben találtuk.)

Szereplők:

Bodó

Király

Mári

3 legény

6 leány

Mesélő

Eszközök:

papírból készült korona, 4 db fehér ing, 4 db piros krepp-papír, palást, 1 db partvis (lóvá alakítva)

Háttér:

3 legény paraszti ruhában áll szemben a nézőkkel. Hátukon piros palást.

Előterben:

Szomorúan ül a király, fejét fogja. Mellette ugyancsak szomorúan Bodó áll.

1. jelenet

Mesélő: A csataterőről a király Aszaló községbe menekült. Itt lakott az udvarház legkedvesebb aszalómestere, Bodó.

Király: Csátát vesztettem, Bodó. Lehet, hogy holnap már ideérnek a tatárok, és életemet veszik. (a király szakadt, rongyos palástban, korona nélkül)

Bodó: No abból nem esznek! Ne félj, felséges uram! Úgy elrejtetek, hogy maga a Batu kán sem talál meg.

(Közben a három legény gúlat alkot, és elrejtik a királyt)

Mesélő: Az éj leple alatt Bodó lovakat szerzett, és az általa mutatott úton továbbmenekült a király.
— párhuzamosan: néma játék —

2. jelenet

Mesélő: Kerek egy esztendőre híret vette Bodó, hogy a király él. Megrakott 7 szekeret gyümölcscsel, és elindult a királyhoz. (Átalakul a színpad: a gyermekek hátat fordítanak, így a piros palástot látjuk. A király széken ül, palástja ép, korona a fején. Bodó közben a színpadon helyben jár. A mesélő utolsó szavára fellép a király elé.)

Bodó: Felséges királyom! Itt hozom ajándékomat, hét szekér finom gyümölcset.

Király: Köszönöm gondoskodásodat! Kétszer is hálás vagyok neked. Egyszer megmentetted az életemet a tatároktól, most pedig az éhségtől. Ezen írás szerint neked adom Aszaló és Bodolló községeket, valamint környéküket, fel egészen Zemplénig. Van azonban egy kikötésem: 5 éven belül egy erős várat kell építened!

3. jelenet

Mesélő: No ettől ugyancsak nagy gondba esett az aszalómester. Ugyanis arra nem volt pénzük, hogy egy várat építsenek. Hazatérve elújságolta a lányainak a hírt.

(A színpad képe közben ismét átalakul; megfordulnak a legények, és előlép a háttérből a hét leány.)

Mári: Mondanék én valamit, vár lesz belőle.

Többiek: Halljuk! Halljuk!

Mári: No, akkor jól figyeljetek! Mi már nemes kisasszonyok vagyunk, nekünk már nemes urak fogják tenni a szepet. De feleségül csak ahhoz megyünk, aki 1 évig építi a várat.

Mesélő: Így is történt. Mári javaslata szerint ment férjhez a hét lány. (Átalakul a kép, a lányok és legények egymással szemben párosával állnak.)

És hét év múlva készen állt a vár.

Király (előre lép): Mondanék én valamit. Ez a vár mától kezdve Boldogkőnek neveztessek, mivel a hét szép lány itt volt a legboldogabb. (A szereplők a nézők felé fordulnak és meghajolnak.)

V é g e

— Mit gondoltok, ki lehetett ez a király?

— Ki járt már ebben a várban?

— Milyennek találtátok ezt a várat?

— Ki tudná megmutatni a térképen?

Rakjunk ide is egy kis várat!

3.

— Tudjátok-e, hogy kik voltak a vár lakói?

— Milyen ruhákat hordtak?

— Mivel szórakoztak? (lovagi torna)

— Milyen volt a lovagok öltözéke? (képek bemutatása a lovagi páncélról)

— Mi volt a lovagi torna tétje?

A lovagi torna sok írónk, költőnk képzeletét megmozgatta. Hallgassátok meg, mit ír Arany János a Toldi estéje c. költeményében!

Figyeljétek meg, mi az, amivel harcoltak a vitézek!

„Hanem, mikor aztán lobogó kantárral
Megered a két ló a dalia párral,
Feszesen a dárdák messzire kinyúlnak
Mint egyenes szarva csödör egyszarvunak,
S látja, mint egy gályát, közelítő szörnyet,
nevelkedni Toldit:
Rozgonyi elszörnyed,
Lágy szívét elejti, vak dühét felejti,
Rudja fényes hegyét a homokba rejti.”
(tanítói bemutatás)

— Milyennek ábrázolja a költő a két harcoló lovagot?

6.

A következőkben egy kis feladatot fogtok megoldani. Egy-egy képet kap mindenki. A kép azonban

darabokra van vágva. Össze kell rakni, majd el kell mondani, kit ábrázol, és mi az, ami nem illik rá és miért?

1. szolgáló — tollas kalap
2. apáca — ékszerek
3. lovag — cifra mellény
4. uraság — páncélsisak

7.

— Tudjátok-e, hogy honnan ismerünk ennyi mindent a középkori emberről?
Természetesen a könyvekből. Vannak kézzel írottak: Kódexek, Mátyás korvinák. (tanítói bemutató)

Képes krónikák. (bemutató)

Más könyvekben is olvashatunk erről a korról.

Könyvajánlás:

- Lengyel D.: Régi magyar mondák
Tatay S.: Kinizsi Pál
Fekete I.: Koppányi aga testamentuma
Illés Gy.: Végek dicsérete
Hollós K. L.: Vöröstorony kincse
Kolozsvári: A török fejek kopja, stb.

8.

— Miután ennyi mindenről szó esett, egy érdekes feladat vár rátok. Minden csapat asztalán található egy csomag gyurma. A feladat az lesz, hogy csapatonként készítsék egy-egy várat! (utána a várak megtekintése, értékelése)

9. *Közös játék*

A lovagi torna felidézése, várkisasszony kiválasztása (eszközök: 1 db sisak, 1 db dárda)

1. *feladat:*

Minden csoportból két gyerek szerepel. Egyik a ló, a másik a lovas. A lovas kap egy dárdát, amivel egy felfüggesztett sisakot kell eltalálni.

2. *feladat:*

Egy-egy gyerek célzókéességét nézzük meg! (Eszközök: a „pók” c. játék és tartozékai)

A játék értékelése:

A győztes lovagok közül a várkisasszony választja ki a legügyesebbet. Átadja számára a pajzsot, a fődját.

Foglalkozás végi értékelés: ajándékok kiosztása.

(korabeli címer és pajzsrajzok)

JANCSÓ GYULÁNE
Dunapataj

Jutalmazás és büntetés

— Osztályfőnöki óra az általános iskola 6. osztályában —

1988 májusában bemutató osztályfőnöki órát tartottam, melyen a területi osztályfőnöki munkaközösség-vezetők és kollégáim vettek részt. Szeretném az órák menetét másokkal is megismertetni, mivel e téma az osztályfőnöki kézikönyvben nem szerepel.

Az óra benete:

I. A felelősök jelentése:

- hetes,
- tisztaság
- az úttörőtanács tagjának beszámolója,